

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 30 november 2021
Portefeuille(s): Openbare ruimte en groen
Portefeuillehouder(s): Jakob Wedemeijer
Behandeld door: Verkeer & Openbare ruimte, M. Hoogewerf, m.hoogewerf@amsterdam.nl
Onderwerp: Bestuurlijke reactie op initiatiefvoorstel 'Zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk'

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 30 april 2021 heeft het raadslid Van Lammeren (PvdD) een initiatiefvoorstel ingediend getiteld: "Zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk" (zie bijlage). In het initiatiefvoorstel wordt het college van burgemeester en wethouders verzocht om;

1. fastfoodketens, horecagelegenheden en supermarkten binnen een straal van 150 meter verantwoordelijk te stellen voor het door hen geproduceerde zwerfvuil door het principe van de zogenoemde '25-meter regel' (Artikel 2.13 van het huidige Activiteitenbesluit) in verruimde versie op te nemen in het Omgevingsplan;
2. een manier te vinden om bovenstaande opruimplicht ook al voorafgaand aan de inwerkingtreding van het Omgevingsplan zo spoedig mogelijk te implementeren;
3. te onderzoeken welke bedrijven het meeste zwerfvuil veroorzaken binnen de gemeente;
4. jaarlijks een top 3 van de meest vervuilende bedrijven te publiceren en aan hen de gemeentelijke zwerfvuilawards uit te reiken

Het college bedankt het raadslid Van Lammeren voor het meedenken over de aanpak van zwerfafval in en om Amsterdam en geeft de onderstaande reactie.

Van wereldschaal naar lokaal

Het college vindt de problematiek met betrekking tot zwerfafval, microplastics en vervuiling ernstig. De overheid, bewoners en het bedrijfsleven moeten samen de vervuiling van de natuur, de grachten en de zee tegengaan. Beduidend minder tot geen negatieve effecten op mens en milieu is het streven. Landelijk wordt een begin gemaakt om microplastics emissies tegen te gaan. De persistente aard (microplastics worden wel steeds kleiner, maar breken niet af in het milieu) maken de wijdverbreide verspreiding van microplastics zorgwekkend. Door het terugdringen van (plastic) zwerfafval kunnen wij allen bijdragen aan de wereldwijde problematiek van de 'plastic soep' en hiernaast lokaal schonere straten, pleinen en parken realiseren.

Betrekken van het bedrijfsleven.

Het bedrijfsleven vormt een belangrijke groep bij het voorkomen van zwerfafval, het aanpakken van vervuiling en zo het komen tot een schonere stad. Een schone leefomgeving levert ook wat op, namelijk tevreden bewoners en klanten.

Veel bedrijven en Amsterdamse ondernemers dragen bij aan een schone stad door mee te helpen bij onder andere de Landelijke Opschoondag, het plaatsen van afvalbakken en bij diverse lokale schoonmaak initiatieven. Meerdere bedrijfsinvesteringszones (de zogenaamde BIZ'en) hebben concrete verbindende initiatieven georganiseerd voor hun winkelgebied, zoals de BIZ Knowledge Mile, die maandelijks zwerfvuil prikt met bewoners. De gemeente faciliteert hierbij met grijpers.

Fastfood-, horeca-, en supermarktketens

De grote fastfood-, horeca-, en supermarktketens zijn zich inmiddels wel bewust van de aanwezigheid, in de openbare ruimte, van de door hen afgegeven 'plastic tassen, hamburgerwegwerpdoosjes en plastic verpakkingen'. Zij zoeken de samenwerking met de gemeente op om bij te dragen aan het tegengaan van de problematiek:

- Zo zijn in samenwerking met een aantal Albert Heijn filialen in de nabijheid van het Vondelpark inmiddels in deze filialen papieren tassen uitgedeeld en is er gecommuniceerd (w.o. met posters en berichtgeving op social media);
- worden in de nabijheid van de McDonald's bij de Spaklerweg extra afvalbakken geplaatst, die geleegd gaan worden in een samenwerking tussen medewerkers van de gemeente en het bedrijf. Ook hier wordt gecommuniceerd voor een schonere leefomgeving (momenteel ook landelijk onder het mom van 'you bin it, you win it');
- en hebben begin juli 2021, in samenwerking met het programma Amsterdam Plastic Smart City, veertien horecazaken in het centrum de handen in een geslagen voor een wegwerpplasticvrij terras.

Aanscherping van het landelijke beleid

Momenteel wordt de Europese 'Single-Use-Plastics' richtlijn (SUP-richtlijn) door de lidstaten geïmplementeerd in nationale wetgeving. Bij verschillende fastfoodketens zie je inmiddels, als uitwerking van de regelgeving, de eerste stappen van doorontwikkeling van producten ontstaan. Denk hierbij aan de kartonnen rietjes als vervanger van plastic rietjes. De regelgeving moet producenten stimuleren om producten in de handel te brengen die duurzaam, herbruikbaar, repareerbaar en recyclebaar zijn. Dit is nog niet zo eenvoudig mede door de onbekendheid van de impact van verschuivingen en substituties (andere materialen) voor de wegwerpplastics. Wij zien allemaal graag de hoeveelheid (zwerf)afval verminderen. Hiervoor is het van belang dat aanbieders en consumenten bereid zijn ons consumptiegedrag aan te passen. Zijn wij bereid om bijvoorbeeld verpakkingsmateriaal te weigeren, of kunnen we mensen verleiden om 'fastfood' alleen nog maar binnen op te eten met echt servies en bestek? Het is een complex vraagstuk. Statiegeld systemen kunnen de ontwikkelingen ondersteunen. De invoering van statiegeld op kleine plastic flesjes heeft inmiddels plaatsgevonden. Het systeem is redelijk geruisloos ingevoerd. Sinds 1 juli 2021 zit er € 0,15 statiegeld op kleine plastic flessen frisdrank en water. Inname punten zijn te vinden in bijvoorbeeld supermarkten. De eerste signalen, over afname van plastic flesjes op straat, in het groen en in het water, zijn bemoedigend.

Minder (plastic) zwerfafval. Gemakkelijk is het niet en het gaat niet vanzelf. De diversiteit in (plastic) aanbod en (plastic) productaantallen zijn enorm. Een brede maatschappelijke omslag is nodig en daarbij valt weerstand te verwachten. Het vergt veel vernuft om de tegenstrijdigheden tussen economische bedrijfsbelangen en duurzaamheidsbelangen in balans te brengen. Win-win situaties verdienen de voorkeur. Waar dat niet lukt moet regulatie de ontwikkeling aanjagen. Landelijk gebeurt dat met de implementatie van de SUP-regeling en lokaal heeft de gemeente de '25-meter regel' hiervoor ter beschikking.

Toepassing van de '25-meter regel'

Het initiatiefvoorstel gaat in op de '25-meter regel'. Het betreft hier regelgeving behorende bij de Wet milieubeheer. Zo hebben inrichtingen, die voldoen aan de algemene regels die staan in het Activiteitenbesluit milieubeheer (Am), een zorg voor het opruimen van afval, ook wanneer dit buiten het bedrijf (straal van 25 meter) terecht is gekomen (art.2.13 Am).

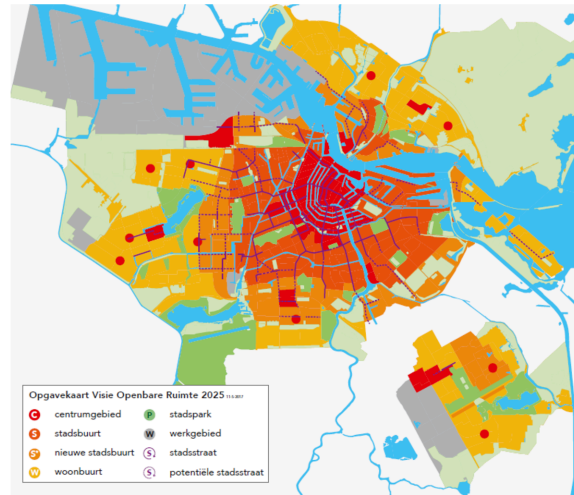
Het betreft hier een opruimplicht voor ondernemers, voor afval wat is verworpen tot zwerfafval en niet een eigendoms kwestie van dit afval. Het is niet zo heel veel gevraagd om af en toe even de stoep rondom je inrichting te vegen. In communicatieve zin is de praktische toepassing van dit instrument daardoor erg bruikbaar.

Ten aanzien van de handhaving is de situatie anders. Om de kwaliteit van openbare ruimte en de leefbaarheid op peil te houden, is de naleving van de regels en criteria van belang. De gemeentelijke handhavers leveren specialistische handhaving voor de aanpak van problemen die de meeste aandacht vragen. Er is veel vraag naar handhaving en de beschikbare capaciteit is niet toereikend om alles op te pakken. Ondernemers op wie de 25-meter regel betrekking hebben zijn vaak niet onwelwillend, maar vooral nog onvoldoende op de hoogte van deze regelgeving. Het college is daarom voorstander om het gesprek aan te gaan met de ondernemers en de interactie op zoeken. Wederzijds leren, ideeën uitwisselen en verandering brengen. Een strikt juridische benadering en vergroting van de straal kan leiden tot discussie over de eigendoms kwestie van het afval (wat is wel/niet door hen geproduceerd?) en de gezamenlijke aanpak tegenwerken. Dit moet worden voorkomen. In de eerder aangegeven voorbeelden is het in goed overleg gelukt om stappen te zetten en afspraken te maken met de fastfood-, horeca-, en supermarktketens over het voorkomen van zwerfafval, te communiceren over een schone leefomgeving en het concreet legen van afvalbakken. Dit verdient een vervolg.

Verruiming binnen de 25-meter regel

Het nieuwe Omgevingsplan biedt zoals het initiatiefvoorstel aangeeft mogelijk kansen door het principe van de '25-meterregel' in verruimde vorm op te nemen. Mits juridisch passend kan dit zijn een vergroting van de straal, als ook op voorzieningen zoals het plaatsen van afvalbakken.

Van belang hierbij is om oog te houden voor de uiteenlopende lokale situaties, waarvoor veelal verschillende oplossingen noodzakelijk zijn. In de huidige situatie vormt 25-meter vaak geen harde geografische barrière. Er wordt door winkeliers of in samenwerkingsverbanden vaak al schoongemaakt in een straal van 25 tot 150 meter of meer. Zie het eerder genoemde voorbeeld van de schoonmaak opgezet vanuit de BIZ Knowledge Mile. Juridische verankering van 150 meter zorgt bij meerdere ondernemers naast elkaar in een winkelstraat al snel tot onduidelijkheid door overlap en maakt het hierboven beschreven handhavingsvraagstuk nog complexer. In centrumgebieden en stadsstraten is de 25 meter voldoende dekkend. In buitengebieden is het zeker mogelijk om met individuele ('fastfood') ondernemers afspraken te maken over een grotere straal.

Het college is voorstander van een praktische, maatwerk toepassing. Daar, waar het kan, de straal(de 25 meter) vergroten. Dit gebeurt al in de praktijk. De (huidige) regel kan dienen als vertrekpunt voor het gesprek waarbij afspraken over de vergroting van de schoonmaak straal kunnen worden gemaakt met ondernemers. Daarmee creëer je een gezamenlijke opdracht, in plaats van dat je een norm oplegt.

Hierboven werden al de voorbeelden van samenwerking met fastfood-, horeca-, en supermarkketens benoemd. Deze samenwerkingsvormen kunnen worden uitgebreid. Met de Albert Heijn filialen in de nabijheid van het Vondelpark worden bijvoorbeeld ideeën uitgewisseld over wat er gezamenlijk nog meer kan worden gedaan met betrekking tot het schoonhouden van het Vondelpark tijdens zomerse piekmomenten. De aankomende 'SUP' maatregelen en intensivering in de samenwerking met het bedrijfsleven dragen zo bij aan een schonere stad.

Constructief en in gezamenlijkheid tot oplossingen komen.

Op internet is veel (indirecte) informatie over zwerfafval veroorzakers te vinden. Zo is er onderzoek uitgevoerd naar productcategorieën die veel voorkomen in het zwerfafval. En ook over de mate van zorgwekkendheid (impact op mens en milieu) van productcategorieën is informatie beschikbaar. Onder andere CE Delft heeft hier onderzoek naar verricht. Het college is voorstander van het actief communiceren over deze zorgwekkende productcategorieën in het zwerfafval. Het college vindt het passend om als overheidsorgaan met grote maatschappelijke verantwoordelijkheden op deze wijze zowel bewoners als bedrijven te stimuleren tot het gewenste gebruik en schoonhouden van de Amsterdamse straten, parken en wateren. Het college wil op dit thema met alle partijen constructieve gesprekken kunnen blijven voeren om gezamenlijk te komen tot passende oplossingen voor knelpunten. Een positieve communicatiestijl en het communiceren van goede voorbeelden heeft de voorkeur.

Samenvattend.

Het college adviseert de raad om;

1. gelet op de bruikbaarheid vooral in communicatieve zin, en oog voor de lokaal vaak verschillende situaties en gevraagde oplossingen, op praktische wijze invulling te geven aan verruiming van de straal van de '25-meter regel'. De keuze voor een straal van 25 tot 150 meter of meer wordt in de praktijk nu al toegepast binnen te maken afspraken met ondernemers;
2. de daadwerkelijke toepassing van de (huidige) 25-meter regel in combinatie met de aankomende landelijke 'SUP' ontwikkelingen te onderschrijven en de inzet te richten op interveniëren om zo de samenwerking met het bedrijfsleven te intensiveren en van hieruit de maatschappelijke verandering te brengen;
3. mogelijk onderzoek te richten op productcategorieën in het zwerfafval en de mate van impact van deze productcategorieën op mens en milieu;
4. en vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheden ten aanzien van een groene, gezonde, welvarende en toekomstbestendige stad actief te communiceren en te publiceren over deze zorgwekkende productcategorieën in het zwerfafval.

Het college adviseert de raad, op basis van de voorliggende reactie, het initiatiefvoorstel aan te passen.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Jakob Wedemeijer

Wethouder openbare ruimte en groen